

5. 11.
DISSERTATIUNCULA
DE
OSTENTIS, QUÆ
CIRCA NATIVITATEM
CHRISTI CONTIGISSE VUL-
GO TRADUNTUR,

QUA
MAGNIF. ET AMPLISSIMOS
D^NN. INSPECTORES,
VIROSQUE OMNIUM ORDINUM
SPECTATISSIMOS, HONORATISSIMOS,

Ad benevolè & frequenter auscultandum,

NOBILISSIMI ADOLESCENTIS

JOHANN. JOACHIMI von der Heydt /
EQVITIS VARISCI

VALEDICTORIAM,

Quâ par est, observantia humanitateque

INVITAT

M. JOH. FRIDERICUS Köber /
ILLUSTR. RUTHENI RECTOR.

GERÆ, STANNO MÜLLERIANO.

Undi solius iudicio si standum ac decernendum sit, dubium non est, quin saluberrima Christi O.M. Nativitas solenni maxime ritu, manifestissime & in omnium omnino conspectu, stupentibus cunctis,

Quotcumq; Titan ortus est labens videt,

fieri debuisse. Est enim πολλῆς amans φαντασίας, & quia se suamque vanitatem ignorat, & sentit altum & loquitur, atque adeo, quidquid sapit oletque humilitatem, fastidiosè à se spernit & insuper habet. Sed aliter sentit DEUS, qui, cum summus cœli terræque gubernator sit, ad humilia tamen respicit cum maxime, iisque dici non potest, quantum delectetur. Atque idcirco non in regia, sed in stabulo, non in aulâ, sed in caulâ, non in opulentissimâ potentissimaque urbe, sed in minima Bethleemo edi unicum uniceque dilectum Filium, editumque non Herodi regi, non Augusto Cæsari voluit, sed ovium custodibus, excubias noctu agentibus, annunciari. Et nisi exercitus angelorum, cœlitus delapsus, splendidiorē fecisset natalem; ecquid fuisset magno-pere, quod de tanti Principis nativitate testari potuisset? Egena erant omnia, vilia omnia & miserâ quadam contempta. Unde nescio, an fidem mereantur omnium, qui nec pauca & eximia recensere & enarrare solent prodigia, quæ circa τὰ τῆς σωτῆρος γενέθλια sacra accidisse credunt. Labet ea nunc adferre in medium, & quid de singulis statuendum sit, pro iudicii tenuitate dispicere. Igitur si oculos supra nos elevamus in cœlum, & ærem, proh quot numero portenta hîc deprehendimus, si credere fas est, qui ea nobis obtrudunt? Offert se hîc nova stella, quem nonnulli cometam, fuisse tradunt. In cœlo stella insolita apparuit, si Plinio credimus, etiam Romæ visa: ait Orator quidam spiritu & facundiâ inclytus. (a) Et fatemur quidem, Scripturâ nos docente, historiâ præcipuè Matthæi, (b) Magos venisse ab oriente, excitatos admiranda quadam & illustri maxime stellâ, quam in oriente viderant antè, ducemq; deinceps Hierosolymam, ac Bethlehemum tandem secuti erant. Fatemur & illam insolitam maxime fuisse, quippe quæ motum habebat inæqualem, præibat, stabat, apparebat, disparebat, interdiu, præter aliorum siderum modum, lucebat, in aère constituta, domum, in quâ grande illud cœli depositum adservabatur, indicio certo demonstrabat. Unde planè peculiarem & singularem eandem cum nobilissimo Astronomorum Tychone Braheo (c) dicere non veremur. Sed num hæc stella Magorum, Plinio innotuerit, Romæ visa? De eo, beati Theo-

124

Theologi ignoscent manes, si non nihil subdubitemus. Neque enim vel
 280 de hac re apud mystam naturæ extat: id quod ex facili constabit, si di-
 ligenter evolvatur, quidquid voluminum ejus in mundo est. Equidem,
 hæc apud diligentissimum Scriptorem leguntur: (d) Cometes in uno totius
 orbis loco colitur in templo Roma, admodum faustus Divo Augusto iudicatus
 ab ipso: qui, incipiente eo, apparuit ludis, quos faciebat Veneri Genitrici,
 non multo post obitum patris Cesaris, in collegio ab eo instituto. Namque
 his verbis id gaudium prodidit: iis ipsis ludorum meorum diebus, sidus
 orinum per septem dies in regione cæli, quæ sub septentrionibus est, conspe-
 ctum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarumque & omnibus
 terris conspicuum fuit. Ea sidere significari vulgus credidit, Cesaris ani-
 mam inter Deorum immortalium numina receptam: quo nomine id insigne
 simulacro capitis ejus, quod mox in foro consecravimus, adjectum est. Hæc
 ille (Augustus) in publicum, interiore gaudio sibi illum natum, seq̄ in eo
 nasci interpretatus est; & si verum fatemur, salutare id terris fuit. Idem
 confirmat & C. Suetonius Tranquillus, (e) cum L. Annæo Senecâ, (f) ut ex
 eodem hausisse fonte sua, vero perquam fiat simile. (g) Verum enim ve-
 rò nec Magorum stella cometes fuit, & hæc diutius præcessit Christi nativi-
 tatem, quam ut ὀδῆγος potuisset ad cunas ejusdem haberi. Etenim stella
 Augustæa initio Imperii Cælaris conspecta fuit, Christus verò, ex senti-
 tiâ plurimorum, anno demum illius primo & quadragesimo, humanâ in-
 dutus carne, lucem vidit. (h) Adeoque minus commodè cometes hic Pli-
 nianus Christi Servatoris nostri natalem pronunciasse creditur. (i) Ne dicam,
 egregiè falli in eo Plinium, qui sidus illud, salutare fuisse terris, dixit. Et-
 enim, ut scito veterum, (k) nunquam impunè cælo spectati sunt Comete:
 ita tantum abest, ut felicitatem seculo portenderit ille Augusti cometa, ut
 quinque bella civilia cum aliis horrendis post se traxerit, (l) Imperatori
 qui idem fortunata illa, sed infausta ac funesta terris. Sed num forte stella
 quædam insignis vel potius constellatio, circa nativitatem Christi apparu-
 it, unde colligi de partu Virgineo, eodemque sine contactu virili admi-
 rando maximè, potuit à siderum venatoribus? Neq̄; enim defuisse, qui-
 bus vanitas hæc immane quantum arrisit, Theologus quondam Noricus,
 egregiis in Remp. Christianam meritis præsignis, innuit. (m) Et sanè Petrus
 de Alliaco, Archiepiscopus Cameracensis, ab Alberto Magno & Alsuma-
 sare seductus, figuram cæli de nativitate Christi erigere veritus non fuit,
 quam exhibet Sixt. Senensis; (nn) quem & Vossius (o) ideò putasse ait,
 præsciri potuisse Christi nativitatem ex genethliacis observationibus. Ve-
 rùm ut temeritatem hominis de diluvio Noë, ex astris cognoscibili, meritò
 risit doctissimus Senensis: (p) ita eundem, & qui patrocinium ejus sus-
 ceperat, quendam Saravallium, debitis excipit modis, & quanta sit va-

nitas Genesiologiae & Genethliomantiae, prolixè evincit (y) Infans fuit homo, qui cum Alberto, quæ secundum providentiam in libro aternitatis sunt scripta, in libro quoq; universitatis noluisse deesse Deum, perhibere non erubuit. (s) Si enim, ut Thomas de Aquino (r) præclarè judicat, graviter peccat, qui significationibus & judiciis siderum utuntur in his, quæ à libera hominum voluntate pendent: annon proximum sacrilegio crimen eum dicamus admittere, qui, quæ vult ac decernit Deus pro liberrimo, nobisque citra revelationem ignoto arbitrio, Chaldaico dimetiri ac indagare radio audet?

Procul hinc, procul este profani!

Non est *subfato* Jesu, nec ratione nativitatis suæ, nec mortis; ut rectè convincit Mathematicos augustissimus præfulum, (u) ex illo Sospitatoris: *potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.* Sed satis & super de stellis, quas sive prodigosè, seu ex artis regulis indicasse nativitatem Christi, quibusdam tradere lubuit. Nunc oculos in se convertunt *tres Soles*, quos circa natalem Soteris optimi in cœlo apparuisse dicunt. *Ipsò primo anno Triumviratus, Lepido & Planco Coss. tres Soles esse visos, post Plinium, Dio testatur*: ut quidem Cardinalitiâ effulgens purpurâ Baronius ait, (x) nec diffitetur, (y) hæc & alia, etsi Augusti causâ facta, Christi quoque adventus prælagia fuisse, ac futurorum bonorum prænuncia. Ut igitur quid in recessu habeat hæc opinio, & Plinius consulendus erit & Dio Cassius. Ille igitur id factum esse, fatetur sub dictis Coss. sed & alia pareliorum exempla recitat; (z) hic verò eodem ævo Romæ Solem aliquando diminutum & minimum visu, aliquando maximum, cum duobus aliis conspectum, asserit, sed & alia simul ostenta commemorat, quæ dissidium Octavii & Antonii præcesserint. (aa) Sed quid hæc ad Christum? annon diu satis hæc ejus nativitatem antecesserunt? (bb) & annon sæpius meteora illius generis in cœlo apparent? Ait quidem Jacobus de Voragine, *per tres Soles istos, in unum corpus solare redactos, significatum fuisse, quod trini & unius Dei notitia toti orbi immineret, vel, quod natus ille fuerit, in quo tria, scil. anima, caro & deitas in unam personam convenerant.* Sed ait homo ferrei oris, plumbei cordis, ut appellatur Ludovico Viveti, (cc) ait, inquam, satis piè explicat, sed nihil probat. Probat tamen Baronius, (dd) *haud adeò novum mirumve esse, si, quæ in Augusto contigerunt, eadem Christi adventus præmonstrandi causâ obvenisse, dicantur; quippe cum eundem Christum in Cyro Rege Persarum fuisse expressum, legatur.* Sed arena est sine calce; non sequitur: de Cyro legimus, quod subierit personam Christi; ideoque & axioma hoc ad Augustum pertinet. Nam ibi Sacra oracula pronunciant, (ee) hîc planè tacent. Sed nondum cessant prodigia in cœlo; nam & *circulum circa Solem* conspiciamus. Quâ de re Baronius (gg) ex

122
(gg) ex Orosio (hh) ita: hoc commemorasse idcirco par fuit, ut per omnia ven-
turi Christi gratiâ preparatum Caesaris imperium comprobetur. Nam cum præ-
mum, Cajo Casare avunculo suo interfecto, ex Apollonia rediens, urbem ingre-
deretur: horâ circiter tertiâ, repente liquido ac puro sereno circulus ad speciem
cœlestis arcus orbem Solis ambiit: quasi unum eum ac potissimum in hoc mundo,
solemq; clarissimum in orbe monstraret, cuius tempore venturus esset, qui ipsum
Solem solus mundumq; totum & fecisset & regeret. Mutuo hæc sumsisse Orosi-
um ex Svetonio (ii) conferenti utriusq; verba facillimè constat. Eadem quo-
que Seneca (kk) Plinius (ll) & Dio (mm) de Augusto commemorant; quam-
quam hic insuper addat, sequenti anno, Hirtio & Pansa Coss. visum Solem in-
tra tres circulos effulgere, quorum unum corona spicarum ignita circumda-
ret. Sed hæc omnia quotusquisq; non videt ad Augustum Casarem pertine-
re? Et licet largiamur Orosio, Caesaris Imperium sic comprobatum fuisse; hoc
tamen illis per omnia venturi Christi gratiâ preparatum, unde & quomodo
probabitur? Ecquid n. regnum Christi ad Imperium Augusti? Nihil scene-
rari hoc lucis illi potuit: neq; Augusti tempora tot prodigiis notata divinitus
fuisse propter Christum, cuiquam cordatorum credibile videtur. Tandem
& coruscationibus noctem Solandri natalitiam lucidam fuisse redditam, Dæ-
monologiæ autor Hispanus, Fr. Torreblanca Villalpandus tradit, sed sine
auctore probato: (nn) quæ enim ex Lucæ Evangelio suavissimo adducit, ni-
hil ad rem faciunt. Neq; v. intrepidè fidem habemus Damasceno & Cypria-
no, (oo) qui noctem illam γενεθλιακήν omni luce clariorem fuisse, aut Joh.
Vasæo (pp) qui nocte illâ illuxisse universe Hispania nubem candidam tantæ
claritatis atq; etiam caloris, ut instar Solis esset meridiani, scribunt. Hujus e-
nim, quippe recentioris, autoritas non sufficit ad rei tantæ probationem: illi
autem oratorio fortasse an more, quod Patribus admodum solens, μεταφο-
ρικῶς locuti sunt. Sed è cœlo denique ad tellurem nostram convertenda
est oculorum acies. Ecquid igitur hîc in brutis, in hominibus, in fontibus,
alibi factum fuisse circa γενεθλια & Γωηγε dicamus? Pleraq; omnia e-
narrat Petrus Galatinus, (qq) quando infir: terra quoq; tunc mota fuit, non
solum portentis, quæ eisdem fermè temporibus toto orbe facta sunt, bobus scil. lo-
quentibus, serpentiibus per aëra volantibus, pueris ex matrum uteris verba quæ-
dam proclamantibus, fæminisque in masculinum sexum mutatis, ac Roma eo-
dem die, quo Christus ipse natus est, fonte olei è terrâ abundè emanante. Ad-
dit Autor (rr) aureæ, quam invitis licet Gratiis, vocant, Legendæ, tunc idola
Ægyptiorum corruisse, omnesq; Sodomitas in toto mundo extinctos fuisse: quo-
rum illud ex Historia Scholastica, fide scil. dignissimo libro, hoc ex Hierony-
mo, suo more, hoc est, frigidè satis, ostendit. Qui idem Bartholomæi compi-
lationem adducit testem (vah quantæ auctoritatis ac fidei?) de vineis Enga di

quod protulerint eadem nocte balsamum, floruerint, fructum protulerint,
& liquorem dederint. Tradunt quoque virginem in cælo pulcherrimam,
puerum tenentem in brachiis, ab Augusto visam, (rr) item templum Pacis
noctē nascentis Christi, corruisse Romæ. (ss) Sed jam alibi ostensum fuit,
quam vana sit utraque illa traditio & à veritate aliena. Ex omnibus ve-
rò, quæ ex Galatino & aliis fuere adducta, nullum est, quod jactatur ma-
gis, quam de oleo, è terrâ prorumpente, totumque per diem diffuente.
Rei veritatem, si quæ est, evincere, student ex Eutropio & Paulo Diacono.
(tt) Sed in Eutropio genuino nihil hujus extat, fors autem in Hi-
storia Miscellâ Pauli Diaconi; si ejus est, & non potius, quod Philippum
Labbeum velle video, (uu) Jo. Diaconi, aut Landulfi Sagacis, aut alius,
qui confusaneum istud opus ex Eutropio & Orosio, & Anastasio Bibl. con-
farcinavit. Itaque Annalium conditor provocat (xx) ad Eusebii Chro-
nicon & Orosium. Sed in Eusebio nihil occurrit, nec vola nec vestigi-
um, ubi de nativitate Sospitatoris agit. Atque idcirco solus nobis restat
Orosius, qui utique hæc habet, quando scribit: (yy) *In diebus ipsius*
(Augusti) fons olei largissimus de tabernâ meritoriâ per totum diem fluxit. Quò
signo quid evidentius, quàm in diebus Cesaris toto orbe regnantis, futura Christi
nativitas declarata est? Et quæ ibi sequuntur: nam quid omnia in pro-
scenium afferre attinet? *Mervit locus ille, (addit Baronius) (zz) nobi-*
lissimâ memoriâ illustrari, Ecclesia nimirum amplissima, Dei genitricis titulo,
à Callisto Pontifice, primâ omnium, quarum extet memoria, olim erectâ. An
ex illa olei recordatione Ecclesia seu templum ortum sit; jam non disputo,
cùm præcipuè Dei genetrici sacrum fuerit, & non Filio potius, cujus no-
men (Messias) oleo rectius expressum sit & ad memoriam revocatum:
quod & Orosius innuit. (aaa) Id verò ad rem nostram facit, quod Pla-
tina & ipse Pontificius scriptor, contradicat, (bbb) cùm ea tempestate, ob
crebras persecutiones, occulta fuerint omnia, & sacella potius abdita ex-
titerint, quàm publica templa. Cui & Sabellicus adstipulatur, (ccc) de
sacellis modicis, iisque ferè subterraneis illo ævo, & in occulto habitis ex
metu. Qui cum Cardinali transigant, per nos licet. Videant quoque
Adversarii, quomodo & templum istud sibi constet, & quid de indulgen-
tiis à Papa Sylvestro, qui locum primus consecravit, ut est apud Petrum,
Numagen, (ddd) ad XI. millia annorum videl. in Capella, quæ dicitur
Maria libera nos à penis inferni, concessis, habendum sit. Potest simul
etiam hic erroris sui admoneri Thomas Bzovius à Radero Jesuita, quia exi-
stimavit, (eee) ante Christum natum nullum oleo fontem fluxisse. Nam,
contrarium ex Plutarcho, Strabone, aliis idem Raderus demonstrat. (fff)
Cæterum, ut, quid de totâ hac re statuendum sit, in apicum se sistat, cum
doctissimo Voëtio (ggg) non rejicimus quidem omnia, nefas tamen non
arbi-

155

arbitramur esse, de iis dubitare, præcipuè cum fundamentis adeo
lubricis & infirmis nitantur. Et quid opus est, frivolis istis crede-
re, cum, ut ait de re in primis Scholasticâ meritissimus Mich. Nean-
der, (*hbb*) *ex Scripturâ satis habeamus testimoniorum, quibus Christi
in carnem aduentus est indicatus?* Quocirca missis hisce, ad VA-
LEDICTURUM denique properamus. Est is NOBILISSI-
MUS ADOLESCENS, JOHANN. JOACHIMUS von der
Heyd / EQVES VARISCUS. Quamdiu hic apud nos com-
moratus est, per quadriennium nempe, & quod excurrit;
tamdiu, ut omnes boni Discipuli numeros expleret, sedulo con-
nifus fuit. Itaque, quod verè testamur, Deo pietatem, Musis in-
dustriam, Præceptoribus observantiam, omnibus modestiam cum
laude singulari probavit. In palæstrâ maximè Oratoriâ cum pu-
blicè, tum & intra Musæi parietes frequentissimè à me exercitatus,
ad elegantiam stili non infeliciter, per Dei gratiam, profecit. In
reliquo studiorum stadio eos quoque fecit progressus, ut, qui ad al-
tiora dimittatur, non ineptus haberi queat. Hinc, quod præ-
fiscine dictum fit, facile auguramur, quin & devotè exoptamus,
ut in celeberrimæ meritissimæque Gentis suæ decus non exiguum,
aliquando evadat! Cras, si dederit Deus, sub ipsam pomeridia-
nam II. *de requisitis boni Ducis bellici*, antè, quàm valete nobis di-
cat, luculentâ oratione dissertabit, ut se non degenerasse ostendat
à stirpe, VIRO nempe GENEROSO ET MAXIME STRE-
NUO, DN. GEORGIO PETRO von der Heydt / TOPARCHA,
dum vivebat, in Chemnitz ET Mislareuth / SERENISSIMI RE-
GIS SVEONUM CHILARCHA quondam LONGE FOR-
TISSIMO, MERITISSIMO, HEROE AD DELITIAS US-
QUE MAGNATIBUS AMATO, PARENTE SUO DESI-
DERATISSIMO. Quod enim factis nondum per ætatem pot-
est, id verbis exprimere consultum putat. Quare ut SVAVIS-
SIMO MUSARUM PULLO, cum MAGNIFICI ET AM-
PLISSIMI D N N. INSPECTORES, tum & RELIQUI O-
MNES, quibus Gymnasii salus cordi est, benevolam locare ope-
ram velint, enixè rogitamus. Prosperos IPSI viales apprecabitur
& fausta quævis alia NOBILISSIMUS ADOLESCENS Gottlob
AUGUSTUS à Reibold / EQVES VARISCUS. P. P. Geræ d. III.

Jan. A. O. R. ∞ Ioc LXXXII. quem pacatum &
felicem omni ex parte jubeat esse DEUS!

NOTU-

NOTULARUM EVOLUTIO.

- (a) Homil. V. Academ. part. II, pag. 113. (b) cap. II, 1. 2. & 9. (c) lib. 1. progymnasm. Astronom. pag. 548. cit. Henr. Kippingo Institut. Pbyf. l. 3. c. 8. num. 23. (d) lib. 2. cap. 25. p. m. 83. (e) in Vita ejus cap. 88. (f) lib. VII. Nat. quest. cap. 17. p. m. 503. (g) vid. Sim. Majolus dier. canic. colloq. I. pag. 12. (h) vid. Chronicon. Cassiodori p. m. 684. operum ejus. (i) Dalecb. annot. ad l. c. Plin. p. m. 83. (k) Claudianus ap. Camer. de Com. pag. 14. (l) Sveton. in Octav. Aug. cap. 9. & seqq. vid. Petr. Greg. Tholosan. Polit. lib. 21. cap. 1. p. 6. & alios, Dn. D. Job. Oleario in Mantice comet. laudatos cap. II. §. 25. (m) tom. I. disp. Philolog. disp. XIV. pag. 432. (n) lib. VI. Biblioth. sanct. annot. IX. pag. 541. (o) de scient. Mathemat. cap. XXXV. §. 43. pag. 183. (p) lib. V. annot. LXXXI. pag. 446. (q) l. c. pag. 543. seqq. (s) vid. Alberti Speculum, cujus verba citat Sixtus. pag. 541. (t) in opusc. de judic. Astror. ap. Sixt. pag. 419. (u) tractat. 8. in Joban. cit. Bebelio Antiq. Evang. & Jud. artic. IV. sect. 1. pag. 278. (x) in Apparat. num. XXVIII. (y) ib. num. XXVII. (z) lib. 2. Histor. Nat. cap. XXXI. (aa) Histor. Rom. lib. XLVII. pag. 353. ed. Leoncl. (bb) vid. de nativ. Dom. Aurea legenda (cc) vid. Hotting. H. E. part. V. pag. 260. (dd) l. c. num. 27. (ee) Jfes. XLV. 1. seqq. (gg) l. c. (hh) Histor. lib. 6. cap. 18. (ii) cap. 95. in Octav. (kk) lib. 1. nat. quest. cap. 2. (ll) lib. 2. H. N. cap. 28. (mm) Histor. Rom. l. 45. (nn) lib. 1. de Mag. div. cap. 5. §. 38. (oo) cit. à Jac. Andr. Crusio de nocte cap. 1. pag. 13. (pp) in Chron. Hisp. (qq) lib. IV. de arcan. cathol. verit. cap. 10. fol. CXV. (rr) l. c. (rr) Gervas. Tilberiensis de Reg. Rom. Gotb. pag. 15. 16. ed. Maderi. (ss) Petr. Damiani ap. Baron. in Annal. num. XI. fol. 58. (tt) vid. Neandr. in Apocryphis pag. 412. (uu) part. alter. dissert. de scriptor. Eccles. pag. 172. (xx) l. c. num. 28. (yy) lib. 6. cap. 20. (zz) l. c. (aaa) l. c. (bbb) p. 24. vid. Dieter. in Brev. Pontif. pag. 46. (ccc) lib. 7. Enn. 61. pag. 342. eod. cit. pag. 47. (ddd) lib. de reliq. & indulg. Rom. vid. ejus excerpta ex cap. XV. apud. Hotting. H. E. part VII. pag. 291. (eee) tom. 2. c. 16. (fff) in Curt. VII, 10, 14. (ggg) tom. 2. disp. select. pag. 932. (hhh) l. c. ex Apocr.

Ti: 780

ULB Halle 3
002 500 698

Sb.

VDA7

n. C.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak

LICENSED PRODUCT

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

